

Robèrt Lafont

CATALUNYA I OCCITÀNIA OCCITÀNIA E CATALONHA

Per un avenir obert a Europa, sobre la base d'un origen comú i un agermanament renovat al segle XXI

Per un avenir dobèrt d'Europa, sur la basa d'una origina comuna e d'un afrairament renovat al sègle XXIen

Editat per la Fundació Occitano Catalana amb motiu de l'Homentage a Robèrt Lafont celebrat al Palau de la Generalitat de Catalunya.
Barcelona 16 de març de 2010

AMB EL SUPORT

Generalitat de Catalunya
Departament de la Vicepresidència
Secretaria de Política Lingüística

Occitània, una realitat pròxima

Occitània és una realitat pròxima i al mateix temps desconeguda per a la ciutadania de la Catalunya actual. La percepció que en tenen els catalans i les catalanes sovint se cenyeix a l'enclavament de l'Aran, admirat per la seva oferta paisatgística, turística i cultural, però que representa només una petita part del territori. El mateix passa amb l'occità.

Tot i aquest desconeixement actual, Occitània i Catalunya han compartit institucions i projectes polítics i culturals al llarg de la història destinades a estrènyer relacions. En Robert Lafont va treballar incansablement en la defensa de l'occitanisme i la seva relació amb Catalunya. Ell formà part essencial d'aquests vincles culturals.

El projecte d'Estatut d'Autonomia que va aprovar el Parlament de Catalunya el 30 de setembre de 2005 afirmava que **“els ciutadans de Catalunya i les seves institucions polítiques reconeixen l'Aran com una realitat nacional occitana”**. A Madrid es va retallar el concepte “nacional” i quedà, senzillament, que es reconeix **“l'Aran com a realitat occitana dotada d'identitat cultural, històrica, geogràfica i lingüística”**. Malgrat la retallada, l'oficialitat de l'occità a Catalunya marca un abans i un després.

La cultura occitana és una cultura mil·lenària, vehiculada a través de la llengua pròpia de l'Aran, i compta amb la literatura més esplendorosa de l'Europa medieval. L'occità per tant, constitueix una peça valuosa del patrimoni d'Europa. A Catalunya, hem assumit la responsabilitat de garantir el futur de la llengua occitana a l'Aran, i d'ampliar-ne tant el coneixement com l'ús a les diferents administracions del país.

El projecte de llei de l'aranès és un projecte històric. Per primera vegada en la història moderna es pretén regular el foment, la defensa i la protecció de la llengua occitana. Una iniciativa sense precedents, que vaig tenir l'honor de presentar al Parlament. Des de la batalla de Muret el 1213, Occitània no ha estat articulada per una estructura pròpia i, en conseqüència, no hi ha hagut cap Institució que hagi defensat l'occità de manera regular, oficial i amb un projecte articulat.

Tenint en compte que es calcula que parlen occità 3 milions de persones repartides entre l'Aran, l'Estat francès, l'Estat italià, finalment i de manera efectiva, ser referents en reconeixement de la llengua occitana ens permet establir ponts de diàleg i de col·laboració a diferents nivells institucionals i territorials de l'àmbit lingüístic occità com són les diferents regions de l'Estat francès de parla occitana o el sistema educatiu francès.

Europa és plena de fronteres que parteixen territoris que treballen o volen treballar junts. Occitans i catalans del nord i del sud viuen en aquest espai transfronterer. La Generalitat de Catalunya treballa per cosir i fer desaparèixer l'impacte negatiu que aquesta té en la vida de catalans i occitans. Aquest era també el somni i la lluita de Robert Lafont.

Josep-Lluís Carod-Rovira

Vicepresident del Govern de la Generalitat de Catalunya

Un passat comú, un futur esperançador

L'amic i polifacètic Robèrt Lafont, escriptor, dramaturg, poeta, assagista, sociolingüista i ideòleg, ens ha deixat un llegat extraordinari del qual és una bona mostra la bibliografia que acompanya aquesta publicació.

Però el Robèrt Lafont amb qui més m'he relacionat és un home amb una gran visió de futur. Visió de futur concretada en tres grans eixos: l'aprofundiment de les relacions occitanocatalanes focalitzada vers la consolidació de l'Espai Occitanocatalà, l'Europa dels pobles i l'emergència de la Mediterrània.

Malgrat les dificultats i entrebancs, aquests tres processos avancen, tot i la minsa percepció que a voltes tots plegats en tenim.

La consolidació progressiva de l'Espai occitano català és un fet evident des del punt de vista socioeconòmic. Àdhuc economistes de renom universal, com és el cas de Kenichi Ohmae i Richard Florida, en els seus respectius llibres *The End of Nation State*, *The Rise of Regional Economies* i *Who's your city* ho posen de mani-

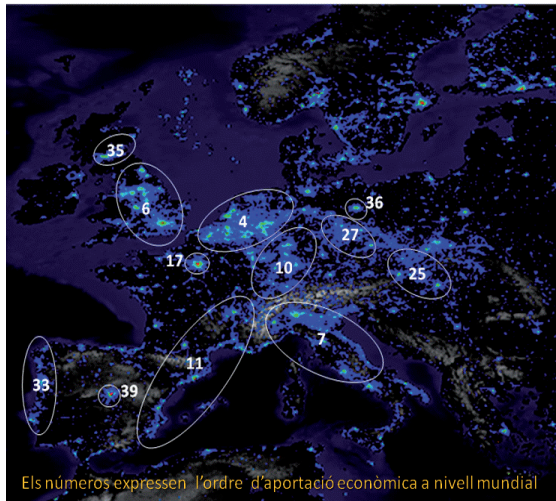
fest, per a una gran part del seu territori. Richard Florida li atorga la categoria d'onzena megaregió per l'aportació de valor al conjunt de l'economia mundial.

L'avenç de l'Europa dels pobles és potser menys tangible, però la gradual incorporació a la Unió Europea d'estats de dimensions modestes, representatius de pobles concrets, dóna pas a una nova dimensió europea, esperonada, a més, per les reivindicacions creixents de pobles sense Estat propi, com és el cas de Catalunya, Escòcia i el País Basc.

L'emergència de la Mediterrània és probablement el fet més significatiu d'aquests darrers vint-i-cinc anys.

La interrelació de les grans macroregions econòmiques mundials, particularment de la Xina, el Sud-est asiàtic i la Unió Índia amb la Unió Europea, han convertit el mar Mediterrani en el primer corredor de tràfic intercontinental de tot el món. Aquest tràfic es veu complementat de forma creixent per les connexions entre les ribes nord i sud del Mare Nostrum.

LES GRANS MEGAREGIONS EUROPEES

GENERACIÓ D'ACTIVITAT ECONÒMICA DE LES GRANS MEGAREGIONS EUROPEES, basada en tècniques espacials i estadístiques i en l'emancipació de llum (LRP) (segons Richard Florida)

A més, la recentment creada Unió per la Mediterrània, amb la ubicació del seu Secretariat Permanent a Barcelona, obre noves possibilitats a la consolidació d'aquesta gran àrea com una de les zones del globus amb majors perspectives de creixement.

A tot això, cal afegir-hi que l'Espai Occitanocatalà –a més d'ésser una peça clau de la Unió per la Mediterrània– forma part del vector que uneix les regions econòmiques locomotora de la Unió Europea, des d'Escandinàvia fins a la Mediterrània occidental, cosa que reforça encara més el paper determinant d'aquest Espai en la UE del futur.

Tot plegat, significa un seguit d'oportunitats que hem de saber aprofitar.

Per tal d'avançar en les grans línies d'acció abans esmentades, ens cal actuar decididament en els següents camps:

- Estrènyer els lligams entre el català i l'occità, tal com el mateix Robèrt Lafont recomana en el Pròleg del *Diccionari Bàsic Occità-Català* i *Glossari Català-Occità* editat per la Fundació Occitano Catalana a les darreries del 2007 i que transcrivim en aquesta publicació. En aquest sentit, també cal destacar la importància del projecte de llei d'oficialitat de l'aranès a Catalunya (que nosaltres entenem ho hauria d'ésser de l'occità puix que l'aranès n'és una variant).
- Enfortir la competitivitat de les nostres empreses, i de la nostra economia en general, per mitjà de la potenciació dels factors d'excel·lència R + D + 4i (Recerca, Desenvolupament, Innovació, Identitat, Impacte internacional i Infraestructura).
- Endegar campanyes de foment de la nostra autoestima, de coneixement de la nostra història, de demostració de l'espoli fiscal que patim, d'acollida de la immigració i del nostre dret a decidir.
- Desenvolupar projectes i activitats concrets d'abast europeu i euromediterrani en peu d'igualtat amb altres pobles involucrats.

Si avancem per aquests camins amb empena, ben segur que podem tenir un futur comú esperançador, tal com desitjava Robèrt Lafont.

Joan AMORÓS

President de la Fundació Occitano Catalana

En record de Robèrt Lafont (1923-2009)

Occitània ei per hèr

Ager hec un mes dera mòrt de Robèrt Lafont. Desgraciada mòrt que s'empòrtèc un valent occitanista, un referent nacional (dera nacion occitana) e un entranhable aliat dera luta reivindicativa d'Aran, e de Catalonha. Hè mens de sies mesi, amassa, acompanyats dera sua malautia, repassàuem, damb era sua peculiaritat afectivitat tracassiera des darrèrs ans, era situacion d'Occitània e eth procés aranés. Parlèrem dera sua darrèra publicacion: "Entre dos millenaris", un obratge collectiu, der Institut d'Estudis Occitans (en que è er aumor de participar ath sòn cant). En aguestes darrèrs manifestacions escrites deth lutador, deth politic,... mos dèishe un messatge d'esperança, ua orientación, un testament: "...è pour per occitan e es sòn darrèrs badalhs,... e aconselhi d'agarrar-se as dues ascles qu'eth monument millenari a acceptat de hèr: era ua ei Euròpa, non pas era mau fotuda, ...senon era dera democràcia post-estatau. Era auta ei era region, non pas era que Defferre mos a cagat ressarrada, mès aquera ara que li comence a vier era intelligència, era des autonomies que s'espantlen en ua Europa federau, era des regions qu'an eth projècte de trèir era nòsta lengua deth francés centralista." E acabe eth sòn article titulat "Explicar eth segle": "A vosati de jogar. Occitània ei per hèr. Rebrematz que se non la hètz vosati, arrés mès la harà". E totun era sua disparicion en bèth lòc seguiran resonant aqueres paraules deth Lafont poèta: "quan morisqui tostemp renaishi san, e hèsqüi era lum de cada net escura"

Jusèp Loís SANS SOCASAU

Director deth Programa entara creacion dera Oficina Occitan en Catalonha
Secretaria de Politica Lingüística. Departament dera Vicepresidència
Generalitat de Catalunya (Publicat al diari Segre el 25-07-2009)

Occitans i catalans sense fronteres

Des de fa segles, el somni de la unió entre catalans i occitans sembla que no hagi pogut tenir el despertar desitjat, tot i ser, segurament, el més natural, el més familiar. S'ha mantingut, però, el fil de la utopia, del pensament, de la creença en una realitat imaginable que, gràcies a persones com Robèrt Lafont, s'ha transformat en llavor. En una llavor que han plantat i que han regat amb la seva vida intel·lectual i de compromís, fins a convertir-la en nucli d'un futur compartit que la història va demostrant cada dia més proper i més arrelat en orígens comuns. L'Europa sense fronteres està esdevenint una realitat, les llengües de les nacions occitana i catalana troben avui més referents tangibles, fins i tot en fets aparentment insignificants, com que la petita Vall d'Aran sigui punt de trobada, d'agermanament retrobat, en ser la seva llengua occitana reconeguda ja oficialment també com a llengua nacional dins de les terres catalanes... Els pobles són, en definitiva, els obrers de la unió, de futur, i no els estats que construeixen la divisió i reiteren el passat. Robèrt Lafont ens ho digué de moltes maneres, fins a ser-nos paradigma d'una realitat somniada que es va desvetllant.

Aureli ARGEMÍ
President del CIEMEN

En record de Robèrt Lafont (1923-2009)

Des de l'“Acadèmia”

L'any 2005 l'Arxiu Occità de la Universitat Autònoma de Barcelona juntament amb la Fundació Occitano-Catalana (FOC) van retre un homenatge acadèmic a l'escriptor i militant occitanista Robèrt Lafont. Una exposició vinguda expressament del CIRDOC de Bessiers va il·lustrar amb imatges i amb textos la vida i l'activitat de l'autor més publicat de la literatura occitana contemporània. Però Lafont també era un filòleg, sociolingüista, crític literari, en definitiva una personalitat acadèmica amb una important projecció política. El llegat que ens deixa és important per a les generacions presents i les del futur d'Occitània i de Catalunya, però també europees. Un llegat de resistència, de consciència de la pròpia lluita, i amb una voluntat de representació nacional que pocs polítics occitans han portat endavant i de manera continuada durant tota la seva vida com l'eminent filòleg. Potser la imatge de Lafont en aquest homenatge va ser la de veure's envoltat dels joves estudiants catalans que hi participaren i l'acompanyaren amb un gran respecte, però també –i això és el que ell més valorar– amb un gran entusiasme per la seva persona i pel futur d'Occitània.

Antoni ROSSELL

Coordinador de l'Arxiu Occità. Facultat de Filosofia i Lletres UAB

Un abans i un després de l'Eurocongrés 2000

La participació de Robert Lafont va suposar un reforçament de les relacions occitanocatalanes.

El seu esperit gegantí i les seves conviccions continuaran constituint i idealitzant un camí de consolidació i de grandesa.

Lafont era tot un gran home i el seu treball està ja a la història i en el futur.

Coneixe'l i tractar-lo fou per a mi un honor

Xavier BADA

La font de Lafont

El de Robert Lafont és un d'aquells casos d'energia intel·lectual tan desmesurada que es fa difícil abastar-lo i valorar-lo en la seva totalitat: va ser un autèntic homeorquestra, en qui es van combinar de manera brillant el do de la reflexió amb el de l'acció, però per damunt de tot va ser algú compromès fins al moll de l'os amb la seva llengua, i és justament en virtut d'això que abans que res cal veure'l com un poeta. Un poeta l'obra del qual es va ramificar en gran nombre d'afluents –algun de molt cabalós, com la seva narrativa–, però que mai no va perdre d'oida els seus orígens, cap als quals retorna als últims anys amb dues obres certament importants, si no imponents, com *La Gacha a la cistèrna* (1998) i *Cosmographia monspessulanensis* (2000).

És, doncs, en la condensació, la fragilitat, la incandescència i el sentit renovat dels seus poemes que trobarem el Lafont més autèntic, íntim i compromès. No ens enganyéssim pas: ell va ser una de les grans veus de la poesia occitana de la segona meitat del s. XX i per això, més ençà de la seva impressionant i sovint abassegadora activitat acadèmica, divulgadora i política, cal reivindicar-lo i retrobar-lo en cadascun dels seus poemes.

Alex SUSANNA

En record de Robèrt Lafont (1923-2009)

Robèrt Lafont, una vida e una intelligéncia dedicadas a la lenga occitana!

Quand s'acabèt la seconda guèrra mondiala, Robèrt Lafont aguèt la possibilitat de far de foncionari del còs prefectoral francés.

Teniá pas que vint e un ans.

Refusèt la facilitat.

Causiguèt la lenga occitana e l'ensenhament, e prenguèt pas los onors prefectorals. Causiguèt la lucha per l'autonomia de pensada, de paraula amai, e se metèt al servici de sa lenga d'amor, sens comptar ni las oras ni l'afan. E malgrat la situacion pietadosa d'aquela lenga occitana, redusida a una quasi clandestinitat, Robèrt Lafont mostrèt que tot èra possible, tre que los portaires de la lenga quitavan de pensar que res èra pas possible.

Parlèt als occitans e faguèt son mai per los desrevelhar.

Parlèt als franchimands e lor escriguèt qualques vertats!

Parlèt als fraires de latinitat, italians, catalans e o faguèt al nom d'Occitània.

Son òbra es aquí que traça una dralha per d'avenidor.

Viu, Robèrt, lo faguèron pas calar!

Mòrt, son òbra parla encara e parlarà longtemps: baste que fagam lo necessari, totes amassa. Aquò es la mission del CIRDÒC, tot bèl just!

Felip HAMMEL
director del CIRDÒC

Encomanava la seva estimació per Occitània

L'Eurocongrés 2000 va ser un pont entre occitans i catalans, un impuls a la idea d'una macroregió europea aglutinadora de voluntats i d'interessos coincidents superant les antigues fronteres. Catalanoparlants i occitans, que vàrem ser junts en un moment de la història que els estats s'han esforçat a fer oblidar, compartim la necessitat de sobreviure, de salvaguardar la cultura, la història i la identitat... Tractar Robèrt Lafont, que copresidí l'Eurocongrés juntament amb el nostre admirat Joan Triadú, va ser una experiència ara inesborrable. Encomanava la seva estimació per l'Occitània que coneixia a fons. Havia dedicat gran part de la seva vida a lluitar per salvar tot el que fos possible d'aquella gran nació que el jacobinisme volia convertir en una comunitat d'interès antropològic. Ell mirava al sud des del seu Montpeller i veia els catalans com els millors aliats per superar junts el poder de les forces adverses. Estimava la Catalunya que el distingí amb honors i estimació. Hem perdut un dels fars que il·luminen l'horitzó que compartirem en el concert d'Europa, però el seu exemple ens seguirà guiant.

Pere BALTÀ

Breu semblança

Robèrt Lafont ha ensenyat durant molts anys la llengua i la literatura grega, llatina, occitana i francesa a l'ensenyament secundari i a la universitat. Es coneix la seva obra, múltiple, de sociòleg, de lingüista, d'historiador de la literatura occitana, expert de l'edat mitjana, figura important de la teoria política de l'occitanisme contemporani. La seva obra polivalent compta més d'un centenar de llibres.

La seva literatura en occità marca una renaixença de la creació literària en aquesta llengua, trencant amb la tradició folklòrica anterior. Es coneix l'abast de la seva obra de novel·lista en occità, des del seu primer relat, *La Vida de Joan Larsinhac*, publicat per primer cop l'endemà de la Segona Guerra Mundial, fins al *Decameronet*, i nombrosos relats, autobiogràfics o de ficció, que en fan un prosista divers i fecund de la narrativa occitana del segle XX.

Dins mon enfança, l'ostau era propietat d'una familha dau país, que son sovenir aici remontava au segle XVI, ai temps de l'escuçon sus la pòrta. D'aquel escuçon, ne parlarai un pau perque l'agachere pron dins meis amadas jovenòtas, qu'après aver jogat amb lei dròlles tota una jornada dins lei bòscs e lei barrans, veniáu m'assetar, en esperant la sopada, entre lei vielhets: d'aquela pontannada mon grand n'era e menava la crònica perpetúala de l'endrech, la crònica dau pedrís, coma disiá. L'avi me mostra va leis armas escaupradas antan dei Paçarics, aquò era lo nom de familha: tres gerlas en triangle, coma sus d'autreis escuts tres liris ò tres espasas. Eu pensaba qu'era una emncion anoblida de la fortuna qu'n Paçaric se faguèt dins lo comerci dei grans, alevat que fogesse dei vins, dins una epòca luencha de guerras europencas. Per l'ora, dei Paçarics ne demorava qu'un, ò pusleu qu'una: una domaisela d'unei quaranta ans que viviá a Barcelona a la granda, en aut dau Passeig de Gràcia; recebié en salón pintors de Sitges e escriptors de la Veü. La vesiam cada an per l'agost arribar sola amb la governanta. S'embarraavan ...

Lo Decameronet, 1983

Es coneix menys la seva obra poètica: el recull *Paraulas au vièlh silenci*, del 1946 de l'Institut d'Estudis Occitans, inaugurava una producció poètica forta i original, marcada pel lirisme en temps del surrealisme. El 1956, *Diré* és una fita poètica important i recull la joventut d'un estil amb pes i esperit.

En els seus escrits trobem també obres sobre la història literària i la història de les societats, sobre la lingüística i la sociolingüística, o sobre els desequilibris socioeconòmics a la República francesa i a Europa.

*A meis amics occitanistas
Aquí es ombra aquí es lutz
sabe lo verai coma d'arbres
amb nòstri mans pastam lo vent
e lo trasèm sus lo tèmps clus.
Parle a vosautres me parlatz
e cada barta es un eucèu
que sòmia d'auba a jorn falit
e cada aucèu es una pluma
Aquí es uei aici deman
trastam deman días nòstra fam
e siám solets coma de pastres.*

Dire, 1956

Breu semblança

En els seus assajos en francès, presenta la situació, no tan sols al Midi, sinó també en el conjunt de les minories sota domini territorial francès. És un dels teòrics del que s'anomena el colonialisme intern, parlant de la situació meridional francesa. És un dels fundadors del Comitè occità d'estudis i d'acció, i assumeix la direcció de diverses publicacions, com ara l'*Ase negre*, *Viure* o la revista *Oc*.

Va ésser també productor de teatre d'animació social. Fou el president de l'Institut d'Estudis Occitans. El 1974, vol participar en les eleccions presidencials, però li ho impedeixen per mancament als requisits legals establerts. Fou present en molts moviments socials i occitanistes, com ara Luta occitana el 1971, o en el manifest de *Gardarem la Terra* o encara l'Eurocongrés 2000, dels espais occitans i catalans. L'any 1987, la Generalitat de Catalunya li atorga la Creu de Sant Jordi. L'any 2007 rep el gran premi literari de Provença.

La France, l'Occitanie seront, sont déjà multiculturelles. Quelles restent multilingues, c'est la démocratie. Mais qu'en Occitanie, une Occitanie libre et adulte, que l'occitan soit là pour donner raison à tout le monde et à tous le sens même d'un destin collectif.

À ces cons de Français et
ces couillons d'Occitans
2005

A l'hora de qüestionar la història, abans que res cal fer una ullada a un mapa. Hi ha tres Europes: la de les planes, la de les muntanyes i la de la Mediterrània, i la dels estrets i les illes del nord.

Nosaltres, el poble Europeu, 1991

El llegat: Alliberar els espais

Un dels darrers escrits de Robèrt Lafont, pròleg del *Diccionari Bàsic Occità-Català* (2007)

Al començament, diguem a l'inici del segle X, hi ha en els dos vessants del Pirineu, i a la part mitjana i oriental d'aquest, un espai obert a l'expansió de les poblacions: les valls de l'Ebre i de la Garona. Com que la cadena de muntanyes no ha estat mai en el seu conjunt una muralla per a l'home, hi ha hagut una davallada doble de pobles germans: vascons a l'oest, ibers romanitzats de la Narbonesa a l'est. A una escala més gran, si considerem el pas de Peiteu, d'una part, el conflent dels rius Roine i Saona, de l'altra, i el massís ordenador entremig, veiem molt bé que tot l'espai concernit és fet de dos passatges de nord a sud a nivell europeu, que comuniquen l'Europa nord-atlànica amb la conca d'Aquitània, i l'Europa renana i septentrional amb el Mediterrani. Podríem afegir que les terres altes del centre no impedeixen travessar en diagonal: és el camí principal cap a Compostel·la, entre Lió i Tolosa.

Més avall, entre els dos cursos fluvials, hi ha la plana de l'antiga Septimània, que desemboca a Narbona per obrir la via més cap al sud. D'aquesta manera veiem que la forma de la xarxa relacional d'aquest país és una gran U, és a dir, tota l'estructura occidental-meridional del continent. El Pertús és el forat natural per on la matèria humana d'Europa ha d'engorjar-se per esdevenir Ibèria, i Narbona és el punt d'embarcament i de respir marítim.

Hem simplificat molt la geografia, hem negligit la funció dels ports o colls pirinencs i la del port de mar de Marsella. El mot port està relacionat amb porta. Aquest país és un país foradat, doncs, obert.

El nostre dibuix general és exacte: agafar el relleu a aquesta alçada permet entendre la interpretació dual que la història ha donat a aquest espai.

Hi ha una visió dels espais tancats entre fronteres dites naturals, que, si no són evidents, s'inventen, fent, per exemple, dels rius trinxeres. És el cas de l'hexàgon francès, tan celebrat per la seva naturalesa geomètrica, feta, no cal dir-ho, a preu d'invasions i arreceraments. És la concepció de l'Estat fortaleza. En contra, hi ha una visió oberta, no de trinxeres, sinó de camins, una visió que pren forma preestatal.

Aquest segon punt de vista és absorbit pel primer i esdevé irreal, inexistent i acaba per no ser vist de cap manera. Així, els francesos es veuen molt bé hexagonals perfectes (des del temps que van recuperar Alsàcia i Lorena) i ignoren que hi ha entre el Loira i el Pirineu un país possiblement existent i viu. Els espanyols es veuen com un quadrilàter (si obliden que han perdut Portugal) i poden anomenar senzillament "llevant" un dels seus costats.

Les dificultats que ha trobat la implantació del segon punt de vista (el punt de vista d'una visió, una visió de camins) es reflecteixen en la tardança d'una denominació dels països clara i identificadora, encara que sigui de manera parcial. No és fins al segle XII que apareix, a Carcassona, el nom de Catalunya. Després de tantes hipòtesis etimològiques, sembla que no és res més que el nom àrab dels castells fronterers amb metàtesi i

sufixació seguint els models geogràficament paral·lels de Vascònia, en la forma *qa'latònia* i Castella pel sentit. Un sentit que ja existia en la paraula marca d'ús carolingi. La part nord del domini no va trobar un nom convenient fins que el rei de França posà els peus en la seva part central i inventà Occitània seguint el model d'Aquitània.

Sobre aquesta base, la història va fer la seva feina mentre que la llengua ja havia fet la seva. Occitània avui és la designació de tots els països d'oc, és a dir, d'una zona que puja fins a la faixa natural que trenca Europa en nord i sud i la vall del Roine pel mig. L'expansió catalana sota la corona d'Aragó va portar la catalanitat fins a Guadamar. Aquest conjunt fa una esplanada panxuda enfront de l'Europa francofrancesa i té una vena ibèrica més estreta que domina el Mediterrani occidental. És a dir, té dues articulacions complementàries, al continent i al subcontinent peninsular i s'obre a dos espais marítics. No és un espai clos, sinó que té dues obertures, dues mans ofertes.

No costa gens de veure en els fets històrics com els senyors feudals occitans i els reis catalanoaragonesos van trencar la doble articulació, buidant, doncs, l'espai comú, de significació. És evident que la guerra albigesa, amb els seus efectes a la llarga, l'annexió d'Occitània a un Estat sobirà i tancat d'Europa septentrional, la desvinculació de Catalunya de la seva funció relacional occitana per regalar-li un destí marítim i encarregar-la després a Espanya, destí robat, no són esdeveniments regionals o, com és diu a França, un pas cap a la unitat nacional, sinó un accident central de tota la història europea, el pas de l'Europa en relleu i camins a l'Europa en confinaments i trinxeres, amb un acompanyament bèl·lic continu. És el gran gir dels temps. I si hem insistit tant en les determinacions geogràfiques i les referències sobre la manera com les forces polítiques estatals les han interpretades, és per prendre la mida d'allò que podria significar avui una represa de contacte entre les dues parts de l'espai occitanocatalà.

Diguem-ho; no es tracta d'efusions sentimentals nostàlgiques del passat, ni d'evocacions de records comuns i cants de germanor, sinó concretament d'un projecte global d'Europa, a la vegada nou, futurista i empeltat sobre realitats econòmiques i culturals perceptibles. És això que vàrem no pas somniar, sinó avaluar dins el marc de l'Eurocongrés 2000 dels espais nostres.

El petit llibre pràctic que estic prefaciament és un tros d'aquesta avaluació. Un tros pensat i fet molt bé per lingüistes de qualitat que tinc el deure de felicitar. Catalans que coneixen perfectament l'occità i que saben, amb una intel·ligència d'especialistes, dibuixar els lligams que van de l'una a l'altra llengua, llengües històricament germanes fins a una manera d'identitat comuna, d'arrels i d'usança, dins la família romànica.

Germanor trencada, és clar, per l'espessor dels segles on han viscut tan separades com estacades en dos mons diferents. De manera que, anar de l'una a l'altra, essencialment en el maneig del lèxic, és remuntar el temps d'alienació, espanyola d'una banda, francesa de l'altra. Dir *burèu* a l'occitana o *despatx* a la catalana és reconèixer la presència de França i d'Espanya en la vida de les bessones. Reconeixement que és en si una desalienació, encara que no tinguem la paraula comuna per remeiar-ho.

Establir una comunicació entre les nostres llengües serà potser en el futur retrobar-la, inventar-la, aqueixa paraula comuna. Ara és tenir-la en compte. Així comencen a existir, en la realitat, els mitjans humans on, a través de l'intercanvi de paraules,

iguals o diferents, es torna a construir un deler comú de convivència. Sabem prou que aquesta empresa és molt difícil, i que no hem de negligir la desigualtat històrica entre els dominis: el català ja és posseïdor d'una eina pròpia de comunicació dúctil i eficaç i es troba en camí de la recuperació social completa; i l'occità ha estat tan maltractat per l'imperialisme francès que en aquests moments li cal curar les seves nafres, retrobar les seves estructures tradicionals i inventar-ne de modernes. I a cada banda sentim la temptació de recórrer a una llengua dominant, una llengua d'Estat que precisament tindria la funció d'aixafar el nostre desig d'existir i de fer.

Aquest lèxic surt en el moment en què la normalitat del català s'imposa a Espanya i una mica a Europa i en què hi ha en la joventut d'Occitània i en algunes administracions franceses, a despit del granitisme de l'Estat jacobí-bonapartista, una ona de renovació i d'alliberament del destí. Al moment també en què l'estatisme sembla més i més una pell vella que les societats han de deixar caure per fer construccions noves i obertes.

Tinguem confiança en un projecte nou, fidel al nostre passat il·lustre i a la lògica permanent dels llocs on vivim. És temps d'obrir Europa. Podria ésser la tasca de l'Occitano-Catalunya. Ajuntar les nostres llengües germanes de naixença i agermanades d'ambició en un conjunt d'interessos i d'esperances és una manera humil, raonable, pacient i eficaç de fer que el nostre continent, encara ofegat –se'n digui com se'n digui, i més enllà d'una herència d'estructures territorials tancades–, prengui espai, aire, circulació de vida.

Robert Lafont

El llegat: els lligams

Robèrt Lafont va contribuir a fundar i/o va formar part de moltes entitats i institucions, i va participar en diverses activitats amb l'objectiu de fer conèixer la realitat occitana i agermanar plenament Occitània i Catalunya.

- Cercle d'Agermanament Occitanocatalà. Cofundador.
- Comitè Occità d'Estudis i d'Acció. Cofundador.
- Fundació Occitano Catalana. Patró.
- Institut d'Estudis Occitans. Cofundador.
- Eurocongrés 2000, dels espais occitans i catalans. Copresident.
- Moviment Laic de les Cultures Regionals . Cofundador.
- Consell Nacional de Defensa de Llengües i Cultures Regionals. Cofundador.

El llegat: la patria somniada

La falhida dels Estats, el l'aviá de long data prevista; las crisis economica e ecologica n'accelèron lo procediment d'un biais espectacular e decisiu. D'oportunitats estrategicas novèlas se presentan pels pòbles que vòlon pas clinar l'esquina. A respècte de tot aquò, la catalanitat ten l'escasença bèla de se ganhar de parts grandas de notorietat.

Mas l'occitanitat? Podèm encara reviscolar aquel grand còs malaut, rosegat de dobtança e per la manca d'autoestima?

Pasmens es pas ara que cal abandonar.

Cal contunhar de créser qu'un avenir demòra possible e qu'una via nos demòra doberta amb nòstres biaisses. Long d'aquel camin bartassier, sabèm que trobarem sempre los confòrts e l'ajuda dels fraires catalans. Lo resson de la votz granda e bèla tinda encara a nòstras aurellhas.

Danis MALLET

Són molts i decisius els reptes que els catalans i els occitans hem d'afrontar per continuar existint com a pobles: resistir a les pressions uniformadores de la globalització, rebutjar els afans centralistes d'Espanya i França o aprofitar les oportunitats de progrés que ens ofereix la construcció europea són alguns dels més importants.

La consolidació de les relacions occitanocatalanes és més pertinent i necessària que mai. A fi d'establir les bases d'una cooperació sòlida i duradora entre ambdós pobles germans, és indispensable d'aprofundir la coneixença de l'altre i refermar la confiança mútua. Només així podrem assolir les aspiracions de futur que els uns i els altres hem dipositat en el nou marc polític i jurídic europeu, un cop superades les cotilles estatals.

Jordi FERNÁNDEZ-CUADRENCH

Cinquanta anys de relacions, alguns anys ferits per la història, durant els quals va retrobar la seva llibertat, Catalunya va poder mostrar la modernitat de la seva cultura. Cinquanta anys de diàleg, de treball, però també de dificultats. La cultura occitana troba el seu ressò més gran a Catalunya. I això no és sorprenent: junts confirmem un gran camí que no s'ha d'aturar.

Joan-Ives CASANOVA

Des de mitjan segle IX Occitània i Catalunya no han deixat d'expressar la seva voluntat de relació i de reconeixement mutu en la causa comuna de la reivindicació cultural i lingüística. Avui dia, iniciat ja el tercer mil·lenni, les relacions occitanocatalanes es desenvolupen en el doble vessant de la cultura i de l'economia des de la bilateralitat de les relacions determinada per la pertinença als estats respectius i per la voluntat de pervivència, continuïtat i evolució vers la configuració regional europea. El seu futur es veu condicionat, ara per ara, per una Europa que sembla que es debat entre el poder dels estats nació i la voluntat de compartir-lo de les denominades regions amb un caràcter definit i amb empremta econòmica, social i cultural. Tant Occitània com Catalunya mantenen aquesta causa comuna.

Vinyet PAÑELLA

La dona simbolitza la pàtria: Catalunya, Occitània. Les mans sostenen la torxa, llegat d'un passat comú, que esdevé la flama permanent de les relacions occitanocatalanes.
En homenatge a Robèrt Lafont.

Marta Solsona, escultora

L'Autor: bibliografia

Poesia

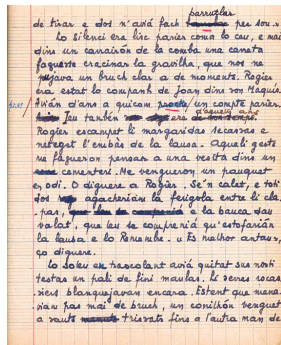
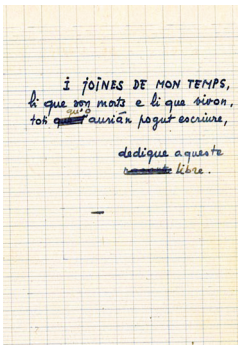
1946. *Anthologie de la jeune poésie occitane* (amb Bernat Lesfargues), París.
1946. *Paraulas au vielh silenci: poemas*, S.E.O., Toulouse.
1957. *Dire: poëmas*, IEO, Toulouse.

Prosa

1951. *Vida de Joan Larsinhac*, IEO, Toulouse.
1962. *Pausa cerdana = Pose cerdane*, Ed. Didier-Richard, Grenoble.
1965. *Li camins de la Saba: cronica*, IEO, Toulouse.
1968. *Tè tu tè ieu: conte filosofic*, IEO, Toulouse.
1972. *Lo Sant Pelau*, Cap e Cap, Finhan.
1974. *Tua Culpa*, IEO, Toulouse.
1978. *La primera persona: vint contes*, Fédérop, Lyon.
1979. *L'icòna dins l'iscla*, IEO, Toulouse.
1979. *Li maires d'anguilas*, IEO, Toulouse.
1983. *Lo decameronet*, Vent Terral, Enèrgas.
1983. *La festa. 1, Lo cavalier de Març*, Fédérop, París.
1983. *La festa. 2, Lo libre de Joan*, Fédérop, París.
1984. *Lausa per un soleu mòrt e reviudat*, Jorn, Montpellier.
1986. *Bertomieu*, Fédérop, Lyon.
1989. *La confidènciam fantasiosa ò la passejada de Lagrifol: fuels 1985-1987*, Fédérop/Marpoc, Nimes.
1991. *Temps tres: petites passejades històriques per als escamarlats de la frontera*, Trabucaire, Perpinyà.
1992. *L'enclaus*, IEO, Toulouse.
1996. *Insularas*, IEO, Puèglaurenc.
2000. *Contes libertins e faulas amorosas*, El Trabucaire, Canet.
2001. *L'eròti talhat*, El Trabucaire, Canet.
2001. *Lo fiu de l'uòu*, Institut Occitan, Biarritz.

Extraches d'un manuscrit
Tirat de "vida de Joan Larsinhac":
manuscrit original amb las correccions
autògrafas, servat e apartat al CIR-
DÒC (MC 114), datat de 1948, 124 p.
sus quasèrn d'escolan. Publicat en
1951 per l'IEO dins la collection "A
Pròsa", e tornar-mai en 1978 dins la
collection "A tots".

Font CIRDÒC
www.locirdoc.fr

2003. *Nadala*, MARPOC, Nîmes.
 2005. *Lei vidas d'Atanasi*, Reclams, Pau.
 2008. *La cosmocritica: dètz istòrias pèr nòstre temps*, IEO, Puylaurens.

Teatre

1958. *Lo pescar de la sèpia: moralitat d'un acte*, IEO, Toulouse.
 1967. *Ramon VII: drama de tres actes*, Lo Libre Occitan, Lavit.
 1969. *Teatre Claus*, IEO, Toulouse.
 1977. *La révolte des "cascaveus"*, Centre Dramatique Occitan de Provence, Toulon.
 1983. *La croisade: octobre 1982*, Edisud, Aix en Provence.

Diversos

1951. *Phonétique et graphie du provençal: essai d'adaptation de la réforme linguistique occitane aux parlers de Provence*, IEO, Toulouse.
 1952. *L'occitanisme, la vida provinciala e la cultura populara*, I.E.O., Toulouse.
 1954. *Mistral ou l'illusion*, Plon, Paris.
 1957. *La révolution régionaliste*, Gallimard, Paris.
 1967. *La phrase occitane*, Faculté des Lettres et Sciences Humaines de l'Université de Montpellier, Montpellier.
 1970. *Renaissance du Sud*, Gallimard, Paris.
 1971. *Clefs pour l'Occitanie*, Seghers, Paris.
 1971. *Décolonise en France: les régions face à l'Europe*, Gallimard, Paris.
 1971. *L'ortografia occitana: sos principis*, Centre d'Estudis Occitans, Nîmes.
 1972. *L'ortografia occitana: lo provençau*, Centre d'Estudis Occitans, Nîmes.
 1973. *Occitans i Catalans als segles XVI i XVII*, Vida Nova, Montpellier.
 1973. *Història de la literatura occitana*, Ed. Dopesa, Barcelona.
 1974. *La Reivindication occitane*, Flammarion, Paris.
 1976. *Autonomie: de la región à l'autogestion*, Gallimard, Paris.
 1977. *L'Occitanie*, Seghers, Paris.
 1978. *Le travail et la langue*, Flammarion, Paris.
 1983. *L'ortografia occitana: sos principis*, Centre d'Estudis Occitans, Montpellier.
 1991. *Nous, peuple européen*, Ed. Krimé, Paris.
 1991. *Nosaltres, el poble europeu: compendi de la hisòria de la casa comuna destinada als seus vells i nois habitants*, Edicions 62, Barcelona.
 1993. *La Nation, l'Etat, les régions*, Corlet, Paris.
 2003. *Petita istòria euroèa d'Occitània*, Trabucaire, Canet.
 2004. *Le sud o l'autre*, Edisud, Aix-en-Provence.
 2008. *L'État et la langue*, Ed. Sulliver, Cabris.

